

מסורת הש"ס

^[א] [טבול יום פ"ב מ"ן], ^[ב] [נמשנה אימתא מן הלדדים מכאן ומכאן טהור וזרן הש"ס לשנות קצתא], ^[ג] [לשיל נט,], ^[ד] [ז"ל גיריג, פ] ^[ה] ז"ל הנקב, ר"מ, ו' [שבת זכא],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה [בדף הקודם] אמר רב **פפא** אבל הבא דלמא ברייתא לא שביע ליה. דמאי? בשבת דף סא ע"א:

הגהות הב"ח

^[א] גמ' אמר רב פפא דעור: ^[ב] ד"ה [הש"י ד"ה ואידן וכו' לאו חיבור הוא ליאסר כל שאר היין: ^[ג] ד"ה דעד הבחא וכו' חיבור ואסור ואידן שרי אף בשתייה הס"ד: ^[ד] ד"ה עובד כוכבים אלנה עובד כוכבים מערה: ^[ה] ד"ה חמרא חסורא ונכוצא מליאה עסקינן דלמא נגע לישנא משום דמקרקש ליה לחמרא וביזין דמקרקש כטונה פ"ל: ^[ו] (ח) תוס' ד"ה [נדף הקודם] אמר ר"פ כי היינו כשפסק תלמודי: ^[ז] בא"ד הניחא ללשנא דכל דלהדי בחא אסור ואידן שרי אף על פי שסופו: ^[ח] ד"ה ואי מלמד וכו' כאותו לשון, כ"ז ומיהו שהר"ש כתב ג"כ כאותו לשון ואפי' בהנאה אסור וכן כתב הטור בסמ"ח שמי":

לעזי רש"י

והי"ץ [ר"ץ], בורג המכבש, אישפטינג"ל [אישפינגל"א], בורג המכבש (בגרמנית).

מוסר רש"י

זיידא. לשון עזר (ב"ח יט).

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

ס.

פר א מ"י פ"ב מהל' מ"א הלכה י' סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד ס"י קבד סע"י כג:

ב [מ"י פ"ח מהל' טומאת אובלין הל' ו']:

ג מ"י שם הל' ב סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד ס"י קבד סע"י יח וס"י קבד סע"ף ח:

פ ד מ"י שם הל' ב סמג שם טוש"ע י"ד ס"י קבד סע"ף ח:

פ ה מ"י שם הלכה ד קבד סע"ף י:

פ ח מ"י שם טוש"ע שם קבד סע"ף ט:

פ י מ"י שם הל' ב טוש"ע שם סע"ף א:

צ ח טוש"ע שם סע"י ב:

לפרש אלף ודאי אסר הכל כדפרישית והלכתא כוותיה והקשה ה"ר משה מקולי על זה הפסק דכל זה אינו אלף מכח הפירוש שפירש שאין הגישתא מגעת עד שולי החצית והקשה דלישנא דכולי חמרא אגישתא ^(א) (גרידא) לא משמע הכי דהא לא היה נעשה כי אם להריק את החצית דרך שם צלא נקיזה וגם רש"י פירש לקמן שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית ומה שהקשה ר"ת דזכמה דוכתי פסקינן כיחיד לגבי רבים היינו כשפסק ^(י) צהדיא כוותיה ^ו אלף הכא דלמא צרייתא לא שמעי ליה לרב פפא ודלמא אי שמעי ליה דרבנן פליגי עליה הוה הדר ציה לכך נראה לו דאין הלכה כרב פפא מטעם דקס ליה כיחידאה וגם ר"ח פסק כך וא"ת לפי מה שפירש לעיל שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית למה לא היה רב פפא רואה לאסור ^(י) וניחא ללשנא דכל להדי צרוא אסור אע"פ שסופו לצאת גם שם לא היה רואה לאסור כי אם מה שעלה בחלל הקנה אלל ללישנא דעד צרוא אסור משום שסופו לצאת למה לא היה אסור שם יש לומר דעד צרוא סופו לצאת יותר בקל דכשסיר עובד כוכבים ידו מעל הנקב ילא היין מאליו אלל צבת שהשתא כיון ששם העובד כוכבים ידו מנעו מלצאת אם לא ימנען צקנה פעם שניה וז"ל דצין רב פפא ורצא דלא אסרי בהנאה השאר מטעם מערבות סברי כרצצ"ג דאמר ימכר חוץ מדמי יין נסך שבו והאיא דקדח צמינקת והעלה דנאסר הכל מפני טפח יין המתערבת אחיא כרבנן כדפרי" לעיל ומה שאסרנו מטעם שסופו לצאת דוקא כשהניח העובד כוכבים ידו על נקב הצרוא או על הבת גישתא שמנע היין לצאת והווי כאילו נגע בכולו כדפרישית אלל נגע בקילוח היוצא או אם הישראל מושך יין מן החצית לתוך כלי שיש בו יין נסך למ"ד נזוק אינו חיבור דקי"ל הכי מותר כל מה שבחצית אף בשתייה דמגע הקילוח אינו כלום לגבי מה שבפנים וכן מוכיחות ההלכות גבי המערה יין נסך לצור וכן גבי נטל המשפך דלמ"ד נזוק אינו חיבור הכל שרי וז"ל לרב פפא ללישנא דלא אסר אלף להדי צרוא שסתמו אותו הנקב וישעו הצרוא צמקום אחר דכיון שהקילוח הראשון שאלא דרך עובי הצרוא אסור א"כ יאסר כל השאר שיאל דרך שם מפני שנוגע בדופני הנקב שיש

בהם כל שעה טופח להטפוח וראשון ראשון נאסר: **מצירידא** **טהורה**. פ"י חוץ מן היין שצבוצי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר י"ל דמשקה הבא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהא תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ש) שמן שנקף ע"ג יין ונגע טבול יום במקלטו לא פסל אלף מקום מגעו ואפילו מאין דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: **עובד כוכבים אדנא וישראל אבובא**. ריקנית ואוחזה צידו חמרא אסור פ"י הקוגט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגו עובד כוכבים דכחו הוא ואסרנא ליה משום כך וכן ופלי אותו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמוגו דאינו אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו כזוונת ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא ובזמאי דלצריא גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דדד לצדו אלל אם סייע לו ישראל הכל מותר ואף בשתייה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור כדלחמרינן לקמן (דף עב:). אמר להו רבא להנהו שפוכאי כי שפיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולסייע צהדיכו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה: **ואי מצדד צדודי אסיר**. נראה לר"י צ"ר מאיר כאותו ^(ח) לשון שפי' הקוגט' אפי' כזוצא חסירא דכיון דמקרקש ליה כזוונה ה"ל כחו כזוונה ואסור בשתייה ומדמי ליה לנוגע צקנה דמה לי נוגע צקנה או נוגע בשולי הכוצא ואור"י כי יש צני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להגביה העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכוצא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דצלאו הכי היה מקלח ולא רצה לומר צוה לא אסור ולא היתר אכן יש להחמיר צצני אדם כשמניין הכוצא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול וזה אינו יכול דפרק המלניע (שבת דף עג.א): **זיקא** בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צבך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכוצא לא פליג ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתיפו דאיכא למינח דלמא נגע אלל צמוט או לישא דלמי לא צבזבו דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן נוד של עור כך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צבך ומכאן היתר ר"ת על צרוא שהיתה רפויה וכל סתמית המגופה שהיתה רפויה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהודקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קצת היין לצאת ולא כל כך וצא הנגר עובד כוכבים והעמידו צהידוק כנגד הסדק בסבין עד שסתם ^ו הסדק כל זה היתר מטעם שהיה מדמה כל אלו המעשים לנוד של עור כך שאין דרך ניסוך צבך וגם ר"י הורה לסמוך על היתר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לצעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראייה מההיא דלקמן (דף עה: דעם הארך שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות דאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראייה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהודקות יחד האשכולות ועזורות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטוב היטוב: **הןן** **עובדא בכח בחו ואסרה** רב יעקב **מנהר פקוד**. וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמשפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אלל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו ^ו זה יכול וזה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם רשצ"ס פ"י שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסד מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שמחיר צכח כחו וצהני מעצרי דידן איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו לממן דאסר לא מזניו חילוק צין ג' כחות לב':

מעשה

ואידך שרי. אף בשתייה דקסצר דדדין לאו חיבור ^(ט) ליאסר כל היין. ולית הלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילמיה דרב פפא כתנאי וקם ליה רב פפא כרצו יהודה דיחידאה ויחיד ורבים הלכה כרבים דפליגי רבנן עליה ואמרי צין מציריה צין מפיה טמאה דכולן חיבור: ^(א) **עד צרוא**. כל יין שלמעלה לנקב אסור דכיון דכולו נמשך אחר הנקב לצאת דרך שם הוה ליה חיבור ואסור: **כסנאי**. איתמר הא דרב פפא ולא דברי דברי הכל היא: **שוליה**. שהיא יושבת עליהן. שכל חציות שבתלמוד כדים של חרס הן: **ניקנה מפיה**. הואיל וכל היין שלמטה נעשה צסין לעליון הוי חיבור ומשוליה נמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב הוי חיבור אלל נקב מציריה טהורה מכאן ומכאן אסיר ואידך שרי אמר רב יימר כתנאי ^ב חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מציריה ונגע בו טבול יום בטמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה ^במציריה טהורה מכאן ומכאן אמר רב פפא יעובד כוכבים אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי קאתי מכח עובד כוכבים קאתי יישראל אדנא ועובד כוכבים אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר אמר רב פפא האי עובד כוכבים דדרי זיקא וקאזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא מקרקש חסירא אסיר דלמא מקרקש יכובא מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא נגע רב אשי אמר יזיקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך מועצרא ויירא רב פפי שרי רב אשי ואיתויא רב שימי בר אשי אסר בבחו יכולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בכח כחו איכא דאמרי בכח כחו כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בבחו הוה עובדא בכח כחו יואסר רב יעקב מנהר פקוד ההוא חביתא דאיפקעה

דאין קרקוש צכלי פתוח. ואע"ג דכי ליה א"א צלא קרקוש מעט קיון דלא ינחא ליה צקרקושיה דלמא מישתפיך ה"ל כחו שלא כזוונה ומותר אלל זיקא הוי קרקוש ודומה למשכשך והוי נסך: אין **דרך ניסוך צבך**. אלל כזוצא מליאה איכא למינח לנגיעה כשהוא נותן ידו על שפתו לא פליג רב אשי ואסור: **מעצרא ויירא**. גת דאין דורכין אלף כובשין צקורה. ויירא מכבש כמו (שופטים ו) ויור [את הגזה וימץ] טל מן הגזה מלא ספל מים: **צכחו**. היכא דענבים נסחטים מכחו כגון שעולה על הנסרים שעל התפוח ומכבידם: **כולי עלמא לא פליגי דאסור: כח כחו**. כגון שמגלגל הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה וצלשון לעו אישפלג"ל: דאיפקעה

צהם כל שעה טופח להטפוח וראשון ראשון נאסר: **מצירידא** **טהורה**. פ"י חוץ מן היין שצבוצי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר י"ל דמשקה הבא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהא תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ש) שמן שנקף ע"ג יין ונגע טבול יום במקלטו לא פסל אלף מקום מגעו ואפילו מאין דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: **עובד כוכבים אדנא וישראל אבובא**. ריקנית ואוחזה צידו חמרא אסור פ"י הקוגט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגו עובד כוכבים דכחו הוא ואסרנא ליה משום כך וכן ופלי אותו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמוגו דאינו אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו כזוונת ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא ובזמאי דלצריא גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דדד לצדו אלל אם סייע לו ישראל הכל מותר ואף בשתייה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור כדלחמרינן לקמן (דף עב:). אמר להו רבא להנהו שפוכאי כי שפיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולסייע צהדיכו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה: **ואי מצדד צדודי אסיר**. נראה לר"י צ"ר מאיר כאותו ^(ח) לשון שפי' הקוגט' אפי' כזוצא חסירא דכיון דמקרקש ליה כזוונה ה"ל כחו כזוונה ואסור בשתייה ומדמי ליה לנוגע צקנה דמה לי נוגע צקנה או נוגע בשולי הכוצא ואור"י כי יש צני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להגביה העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכוצא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דצלאו הכי היה מקלח ולא רצה לומר צוה לא אסור ולא היתר אכן יש להחמיר צצני אדם כשמניין הכוצא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול וזה אינו יכול דפרק המלניע (שבת דף עג.א): **זיקא** בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צבך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכוצא לא פליג ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתיפו דאיכא למינח דלמא נגע אלל צמוט או לישא דלמי לא צבזבו דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן נוד של עור כך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צבך ומכאן היתר ר"ת על צרוא שהיתה רפויה וכל סתמית המגופה שהיתה רפויה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהודקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קצת היין לצאת ולא כל כך וצא הנגר עובד כוכבים והעמידו צהידוק כנגד הסדק בסבין עד שסתם ^ו הסדק כל זה היתר מטעם שהיה מדמה כל אלו המעשים לנוד של עור כך שאין דרך ניסוך צבך וגם ר"י הורה לסמוך על היתר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לצעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראייה מההיא דלקמן (דף עה: דעם הארך שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות דאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראייה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהודקות יחד האשכולות ועזורות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטוב היטוב: **הןן** **עובדא בכח בחו ואסרה** רב יעקב **מנהר פקוד**. וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמשפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אלל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו ^ו זה יכול וזה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם רשצ"ס פ"י שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסד מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שמחיר צכח כחו וצהני מעצרי דידן איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו לממן דאסר לא מזניו חילוק צין ג' כחות לב':